Remissvar
Diarienummer: LI2026/00742

2026-10-23

Till
Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastukturdepartementet
Enheten för jordbruk och livsmedelsföretagande

li.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar om förslag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) enligt Konkurrensverkets förslag från rapport 2026:4

Sveriges Konsumenter är en obunden, ideell organisation, med 23 medlemsorganisationer, som arbetar för alla konsumenters bästa genom att granska företag, påverka politiken och stärka konsumenter. Sedan den 1 januari 2025 har det statliga verksamhetsstödet om drygt 5 miljoner kronor till oss som nationell konsumentorganisation tagits bort. Det innebär att organisationens möjlighet att bedriva konsumentpolitiskt arbete kraftigt har reducerats.

Sveriges Konsumenter har beretts möjlighet av Landsbygds- och infrastrukturdepartementet att inkomma med synpunkter på det aktuella förslaget om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) enligt Konkurrensverkets förslag från rapport 2026:4. Nedan följer Sveriges Konsumenters synpunkter.

Inledning

Sveriges Konsumenter arbetar för att stärka konsumenters rättigheter och möjligheter att konsumera på ett säkert, medvetet, prisvärt och hållbart sätt. Livsmedel är en central konsumentfråga. Maten vi äter är en grundläggande del av vardagen, utgör en betydande del av hushållens utgifter och har stor påverkan på hälsa, miljö och klimat. Sveriges Konsumenter verkar för att det hållbara och hälsosamma valet ska vara enkelt och ekonomiskt tillgängligt.

Konsumenters möjligheter att göra hälsosamma och hållbara livsmedelsval präglas av ojämlika förutsättningar. Hushåll med god ekonomi har större möjligheter att välja den mat de vill och behöver, medan många hushåll med begränsade ekonomiska resurser i hög grad styrs av priset. För dessa hushåll får höga matpriser särskilt stora konsekvenser. Sveriges Konsumenter har vid upprepade tillfällen påpekat att den bristande konkurrensen på den svenska dagligvarumarknaden påverkar konsumenterna negativt.

En väl fungerande konkurrens är avgörande för att konsumenter ska få tillgång till rimliga priser, ett brett utbud och faktiska valmöjligheter. Bristande konkurrens riskerar att leda till högre priser och sämre förutsättningar för konsumenterna. Vi ser också att matpriserna kan skilja sig åt

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se

geografiskt. I områden där flera aktörer konkurrerar med varandra pressas priserna, och etablering av nya aktörer, inte minst lågpriskedjor, kan stärka konkurrensen på den lokala marknaden. Detta gynnar inte bara de konsumenter som handlar hos den nya aktörer, utan kan också bidra till lägre priser och bättre erbjudanden för konsumenter generellt. Nya aktörer bidrar dessutom till konkurrens inom exempelvis sortiment, hållbarhet och tillgänglighet.

Eftersom den absoluta majoriteten av livsmedelsinköpen sker i fysiska butiker spelar tillgången till den fysiska dagligvaruhandel en avgörande roll för konsumenternas livsmedelskonsumtion. Tillgången till butiker skiljer sig dock åt mellan olika delar av landet, vilket skapar ojämlika förutsättningar. Dagligvarubutiker fyller dessutom viktiga samhällsfunktioner utöver försäljningen av livsmedel, bland annat som servicepunkter och mötesplatser i lokalsamhället. I glesbygd ser dock problembilden ofta annorlunda ut, där utmaningen snarare är frånvaro av en dagligvaruhandel än bristande konkurrens.

När nya aktörer har svårt att etablera sig begränsas konkurrenstrycket på befintliga aktörer, vilken kan påverka priser, utbud och innovation till nackdel för konsumenterna. Mot denna bakgrund välkomnade Sveriges Konsumenter regeringens uppdrag till Konkurrensverket om att undersöka hur förutsättningarna för etablering av dagligvarubutiker kan förbättras samt lämna förslag på åtgärder. Samtidigt vill vi dock betona att förbättrade etableringsmöjligheter är en viktig men inte tillräcklig åtgärd. För att stärka konkurrensen och förbättra konsumenternas situation krävs insatser på flera nivåer i livsmedelskedjan.

Sveriges Konsumenters synpunkter

Sveriges Konsumenter tillstyrker förslaget som framställs i 2010:900 om att kommuner i ett tidigt skede i planprocessen skall beakta konkurrenssituationen bland dagligvaruaktörer. Vår farhåga är dock att den föreslagna ändringen i plan-och bygglagen enskilt inte kommer förändra situationen i praktiken, något som vi fått erfara vid tidigare ändringar av samma lagstiftning 2008. Därför ser vi behov av fler kompletterande åtgärder, som till exempel:

Verktyg för att stödja tillämpningen
Kommunerna behöver få stöd i hur bestämmelsen ska tillämpas, varför en nationell vägledning bör tas fram. Det bör också tydliggöras hur efterlevnaden ska säkerställas. Om det saknas uppföljning och konsekvenser vid bristande efterlevnad finns en risk att bestämmelsen inte får den effekt på konkurrensen och konsumenternas villkor som eftersträvas.

Uppföljning och utvärdering
Vi vill även lyfta vikten av att den nya skrivelsen i PBL följs upp för att följas upp löpande för att säkerställa att den får avsedd effekt. Därtill bör lämplig myndighet ges i uppdrag att göra en samlad utvärdering efter några års tillämpning, där resultaten redovisas offentligt.

Sammanfattning

Med tilläggen ovan tillstyrker Sveriges Konsumenter ändringen i plan- och bygglagen som föreslås i Konkurrensverkets rapport 2010:900.

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se

Stockholm dag som ovan,

Johanna Hållén
Generalsekreterare, Sveriges Konsumenter

Föredragande

Maria Hammarling
Sakkunnig livsmedel

BREV **Kabyssgatan 4D, 120 30 Stockholm**
BESÖK **Hammarbybacken 27, plan 3**
TELEFON **08 674 43 00**
info@sverigeskonsumenter.se
www.sverigeskonsumenter.se